

Obchody Millennium Chrztu Polski w 1966 r. w Bydgoszczy

Celebrations of the Millennium of Poland's Baptism
in Bydgoszcz in 1966

Warto przypomnieć, że w 1966 r. Polska obchodziła wielkie millennium chrześcijaństwa, licząc od chrztu Mieszka I, dzięki poślubieniu czeskiej księżniczki Dąbrówki. Polska przez tysiąc lat nie utraciła wiary chrześcijańskiej. Do tego millennium przygotowywał się cały kraj, a zwłaszcza archidiecezja gnieźnieńska, jako pierwsza metropolia. Główne uroczystości milenijne były obchodzone w Gnieźnie i na Jasnej Górze. Do pierwszego wyróżnionego miasta w archidiecezji gnieźnieńskiej należała Bydgoszcz. Miasto to było typowo robotnicze, silnie zindoktrynowane ideologią komunistyczną i zamieszkane przez ludność w dużej mierze napływową, niezintegrowaną, o czym bez wątplenia wiedział kard. Stefan Wyszyński i władze duchowne w archidiecezji. Trzeba przyznać, że jeszcze za rządów Edwarda Gierka istniały organizacje z powodzeniem laicyzujące, które działały celowo na podatnym gruncie, a opłacane były ze środków państwowych. Do nich należały między innymi: Towarzystwo Krzewienia Kultury Świeckiej oraz Stowarzyszenie Ateistów i Wolnomyślicieli. Były one bardzo aktywne, a przy tym ostatnim mieściła się redakcja „Faktów i Myśli”, tygodnika wybitnie ateistycznego. Ponadto, mocno propagowano ruch upowszechniający akcje tak zwanej „obrzędowości świeckiej”, która miała zastąpić celebrazję kościelnej liturgii¹. Dlatego władzom kościelnym, a przede wszystkim duchowieństwu miasta zależało, aby uroczystościom milenijnym w grodzie nad Brdą nadać również godny charakter obchodów jubileuszowych.

¹ M. Królak, *Tysiąclecie kontra millennium. Obchody tysiąclecia państwa polskiego w Bydgoszczy i województwie bydgoskim w 1966 roku, część I–II*, „Świat idei i polityki”, t. 4, Bydgoszcz 2004–2005, s. 27.

Kard. S. Wyszyński już ponad miesiąc przed uroczystościami bydgoskimi napisał list do wszystkich wiernych miasta do odczytania z ambon przez miejscowych duszpasterzy. Była to *Arcypasterska zachęta do religijnego przeżycia koronacji obrazu Matki Boskiej Bydgoskiej z dnia 25 kwietnia 1966 roku*. List ten był odczytany przez księży we wszystkich ówczesnych bydgoskich parafiach, a dotyczył przede wszystkim istoty i znaczenia koronacji obrazu Matki Bożej w ramach obchodów milenijnych. W liście tym prymas napisał: *Po Tygodniu Tysiąclecia na Wzgórzu Lecha do uroczystości milenijnych w archidiecezji włączmy także Bydgoszcz. Z upoważnienia Stolicy Apostolskiej dokonamy ozdobienia złotą koroną skroni Pani Waszego miasta, Matki Bożej Bydgoskiej. Pragniemy dokonać tego aktu w dniu 29 V 1966 r. Chcemy, aby był on pełnym wyrazem naszej wdzięczności za łaski, jakie miasto Bydgoszcz otrzymało od Ojca Najlepszego w minionym tysiącleciu oraz gwarancją ufności pokładanej w Matce Kościoła, gdy patrzymy w nieznaną przyszłość drugiego tysiąclecia.*

Zaznaczył, aby to nie było tylko pragnienie i zewnętrzny gest, lecz głębokie duchowe przygotowanie się do tej uroczystości – aby wierzący osobistą postawą wykazali czytelny stosunek do Chrystusa Pana i Jego Matki, a uroczysty akt koronacji był jednocześnie aktem przeżytym przez wszystkich w sposób indywidualny. Miał być on duchowym wyrazem, jak gdyby wspólnym nakładaniem koron Matce Najświętszej. Stąd każdy osobiście i zarazem wszyscy wierni powinni się do tego aktu należycie przygotować. W godnym przygotowaniu miały im pomóc misje zorganizowane w maju we wszystkich parafiach bydgoskich. Kard. S. Wyszyński pragnął poprzez ten list zachęcić do wzięcia jak najliczniejszego udziału i być apostołem miłości chrześcijańskiej w każdym miejscu. To miał być szczególny czas działania łaski Bożej ku odnowie serc ludzkich, głównie tych, którzy już dawno odeszli od Pana, a misje powinny wskazać drogę powrotu do Ojca i dodać sił do wstąpienia ponownie na Jego ewangeliczne ścieżki.

Jako duszpasterz i biskup napominał, aby łaska świętych misji nie była daremna. Przypominał słowa apostoła: *Badajcie samych siebie, czy trwacie w wierze* (2 Kor 13, 5), a wzmacniając wiarę, cytował: *Odnówcie się duchem umysłu waszego i obleczcie się w nowego człowieka, który według Boga stworzony jest w sprawiedliwości i świętości prawdy* (Ef 4, 23–24).

Na tę pracę duchową w czasie misji świętych zarówno kapłanom, jak i wiernym, wyznawcom Chrystusa miasta Bydgoszczy, życzył

godnego przygotowania się do aktu koronacji Pani miasta i – jak zawsze – z serca błogosławił².

List, zredagowany w Gnieźnie, w swojej treści jako zachęta dla mieszkańców miasta Bydgoszczy, był istotnie raczej gorącym apelem, aby lud wierny docenił znaczenie i wielkość wydarzeń religijnych i jak najgłębiej przygotował się na uroczystości tysiąclecia chrztu, a także koronacji obrazu Matki Bożej.

Obraz ten znajduje się w głównym ołtarzu w kościele farnym (dziś katedrze) pod wezwaniem św. Marcina i św. Mikołaja. Posiada stosunkowo duże rozmiary: 1,80 x 1,05 m i jest szczególnym przedmiotem czci mieszkańców Bydgoszczy. Uchodzi za dzieło i zabytek malarstwa późnogotyckiego. Przez długie lata nie budził szczególnej uwagi zarówno duszpasterzy, jak i wiernych, być może dlatego, że był kilkakrotnie przemalowywany, ukryty pod srebrną suknią, a nawet zniekształcony oleodrukowymi nalepkami naklejanymi na twarz Matki Bożej i Dzieciątka. Dopiero ks. prałat Tadeusz Skarbek-Malczewski, proboszcz fary w latach 1922–1923, nakazał obraz fachowo odrestaurować malarzowi, prof. Janowi Rutkowskiemu.

Obraz jest namalowany na desce, na podkładzie gruntu kredowego i wykonany został techniką temperową, olejną i laserunkiem. Na złotym tle wygniatanym w płomienistą aureolę, tak zwaną mandorłę, złożoną z falistych płomieni, widnieje postać Matki Bożej we wzorzystej sukni i obszernym płaszczu z sierpem księżycy u stóp. Maryja trzyma Dzieciątka Jezus na lewej ręce i kwiat róży w prawej dłoni. U góry dwaj aniołowie wieńczą skronie Matki Bożej oraz Jej koronę. Po lewej stronie obrazu, u Jej stóp, klęczy mała postać fundatora, opleciona wstęgą z gotycką inskrypcją: *Mater Dei, memento mei*.

Bliższe określenie warsztatu i autora jest dość trudne do ustalenia. Z dokumentu wystawionego w 1521 r. przez biskupa włocławskiego Marcina Drzewieckiego wynika, że obraz ten wraz z ołtarzem ufundował dla bydgoskiej fary wojewoda inowrocławski i starosta bydgoski, Jan z Kościelca. Sam obraz jest jednak nieco późniejszy i powstał na początku XVI w. Patronat nad ołtarzem w 1521 r. sprawował spadkobierca Jana, Stanisław Kościelecki i jest on prawdopodobnie fundatorem obrazu, na którym znajduje się jego postać. Obraz ten w swojej historii miał różne nazwy: *Koronacji Matki Bożej, Matki*

² Archiwum Archidiecezji Gnieźnieńskiej (dalej: AAG), sygn. 25364/II/1, Sacrum Poloniae Millennium, s. 75–77.

Bożej z Różą, a ostatnio *Matki Bożej Pięknej Miłości*. Ta ostatnia nazwa przyjęła się i funkcjonuje do dzisiaj³.

Rok wcześniej, na początku w 1965 r., kard. S. Wyszyński rozpoczął starania, aby ten obraz Matki Bożej uwieńczyć koronami. Decyzję prymasa przekazał duchowieństwu bydgoskiemu bp Jan Czerniak. Księża proboszczowie Bydgoszczy mieli zaś za zadanie pod kierownictwem biskupa przygotować godną oprawę uroczystości.

Początkowo projektowano zlokalizowanie jej na Bożej Roli, czyli przy kościele farnym, ale odstąpiono od tego zamiaru ze względu na niewielki teren. Zdecydowano się na obszerny plac kościelny na Szwederowie.

Prace przygotowawcze podzielili między siebie księża proboszczowie: ks. prałat Feliks Małecki wziął na siebie odpowiedzialność za ogólny nadzór nad przebiegiem uroczystości i troskę o zakwaterowanie gości, sprawami finansowymi zajął się ks. prałat Antoni Majchrzak, obowiązek przygotowania wzgórza szwederowskiego przejął ks. proboszcz Czesław Rólski, wreszcie starania o udekorowanie kościoła farnego i o przewiezienie obrazu na miejsce koronacji powierzono ks. Kazimierzowi Wardzie, proboszczowi fary. Do komitetu organizacyjnego zaproszono w charakterze członków honorowych ks. prałata Mieczysława Skoniecznego i ks. kanonika Franciszka Hanelta. Wszyscy stanowili „Komitet w sprawie koronacji obrazu Matki Boskiej bydgoskiej”, powołany 17 maja 1966 r.

W maju 1966 r. odbyły się we wszystkich parafiach bydgoskich wspomniane misje, przygotowujące wierną ludność miasta na wielką uroczystość koronacyjną millennium chrztu. Tydzień przed uroczystością odczytano we wszystkich kościołach bydgoskich z ambon list pasterski prymasa, w którym zapraszał mieszkańców miasta na uroczystości koronacyjne czczonego w Bydgoszczy obrazu Matki Bożej⁴.

Kard. S. Wyszyński w liście tym przekazał także program. Mianowicie w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, 29 maja 1966 r., o godzinie 18.00, dokona aktu koronacji łaskami słynnego obrazu Najświętszej Panienki z Różą, czczonego w prastarej bydgoskiej farze.

To miała być ogólnodiecezjalna uroczystość maryjna w roku milenijnym 1966, w którym mijała pięćsetna rocznica chwili, gdy wojewoda inowrocławski i starosta bydgoski, Jan Kościelecki, jako wotum

³ AAG, sygn. 25364/I, s. 85–86; M. Weckwerth, *Sanktuarium Matki Bożej Pięknej Miłości – katedra*, Bydgoszcz 2008.

⁴ Tamże, s. 87.

za zwycięstwo nad Krzyżakami i za pokój toruński, ufundował ołtarz i obraz w bydgoskiej farze, zaś król Kazimierz Jagiellończyk fundację tę zatwierdził.

Odtąd Matka Boża z Różą jest uznawana za patronkę Bydgoszczy i okolicznej ziemi – czczona jako Wspomożycielka Jej ludu wśród różnych zawirowań społecznych i nieszczęść. Jak wielką czcią jest otaczana, świadczą liczne wota spisane w starych wykazach.

Napisał kardynał, że należy być wdzięcznym za *pamiętne chwile na Wzgórzu Lecha, na Jasnej Górze i w innych miastach, za całe „Polskie Świąte Millennium”, ale także za akt koronacji obrazu Tej, Którą zaprosiliśmy na nasze gody narodu*. List ten należało odczytać w ramach komunikatu we wszystkich parafiach miasta w najbliższą niedzielę⁵.

Na bydgoskie uroczystości milenijne kard. S. Wyszyński zaprosił: abp. Antoniego Baraniaka z Poznania, abp. metropolitę Karola Wojtyłę z Krakowa, bp. Antoniego Pawłowskiego z Włocławka i bp. Kazimierza Kowalskiego z Pelplina, a także innych księży i biskupów.

W dniu koronacji, w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, przed południem wyjęto obraz z głównego ołtarza kościoła farnego i umieszczono na specjalnie przygotowanym tronie, przybranym kwiatami. Organizatorom uroczystości bardzo zależało, żeby rzeszom wiernych umożliwić jak najbliższy dostęp do obrazu, dać możliwość okazania Matce Bożej czci i miłości. O godzinie 16.00 odbyło się specjalne nabożeństwo dla głuchoniemych. Przy okazji zostali oni szczegółowo poinformowani o mającej się odbyć uroczystości na placu szwederowskim. Kościół farny, tuż przed odjazdem obrazu, rozbrzmiewał pieśniami maryjnymi.

Uroczyste przewiezenie wizerunku rozpoczęło się o godzinie 18.00. Wyniesiono obraz z kościoła i umieszczono go w specjalnie przygotowanym samochodzie, przed którym jechał bp J. Czerniak, wolno prowadząc pochód na wzgórze szwederowskie. Procesja posuwała się wśród licznie zgromadzonych ludzi, którzy pieśniami maryjnymi witali przejeżdżający obraz. Kiedy samochody zbliżyły się do bramy kościoła Matki Boskiej Nieustającej Pomocy na Szwederowie, było tam już zebrane duchowieństwo, młodzież i wierni. Obraz wzięły na swoje ramiona uczennice licealne, ubrane w stroje szkoły – niebieskie sukienki z wpiętą w nie różą. Przed obrazem złotą koronę niosła Maria Waclawska w asyście członków farniej rady parafialnej:

⁵ AAG, sygn. 25364/II/1, s. 150.

Dionizego Szafrąńskiego i Feliksa Dolczewskiego. Przy akompaniamencie fanfar i śpiewu *Witaj, Królowo, piękna Dziewico* procesja posuwała się powoli ku ołtarzowi ustawionemu na Bożej Roli. Po wstawieniu obrazu w przygotowane ramy lud podjął śpiew *Litanii Loretańskiej*. Śpiew prowadził ks. kanonik Władysław Zientarski.

Krótko przed godziną 19.00 przyjechał na wzgórze szwederowskie kard. S. Wyszyński w towarzystwie zaproszonych biskupów. Po powitaniu prymasa kwiatami przez dzieci ks. proboszcz K. Warda zwrócił się do kardynała z prośbą o koronację obrazu.

Kard. S. Wyszyński, wspólnie z bp. A. Pawłowskim z Włocławka, odmówił przepisane według formularza pontyfikału modlitwy i nałożył na skronie Maryi koronę. Następnie odśpiewano *Witaj Królowo* i *Pod Twoją obronę*. Po uroczystej koronacji mszę św. celebrował bp Jan Czerniak. Następnie przemówił kard. S. Wyszyński.

W swoim wystąpieniu powiedział: *Ukoronowaliśmy Matkę Piękną Miłości, którą ze czcią oglądacie i będziecie oglądać w waszej bydgoskiej farze, która już jest obecna w tym kościele od 1466 r. Wynika to jasno z kronik wizytacyjnych biskupów kujawsko-pomorskich. Wiemy, że obraz ten był wiernie otaczany poprzez wszystkie koleje losów, przez jakie przechodziło miasto Bydgoszcz. Z tych kronik dowiadujemy się o wielkiej opiece, jaką biskupi włocławscy otaczali obraz Matki Bożej Najświętszej. Dlatego uprosiłem obecnego biskupa włocławskiego, aby wspierał moją dłoń, gdy nakładałem diadem korony na umiłowaną głowę Matki Piękną Miłości*⁶.

Milenijna koronacja obrazu Matki Najświętszej, który od dawna nazywany był Obrazem Koronacyjnym i czczony także jako obraz Niepokalanego Poczęcia oraz obraz Wniebowzięcia, miała przede wszystkim sens odnowy, integracji w wierności Bogu mieszkańców miasta i okolicy przez działanie duchowe Matki Bożej. Uroczystość należała do serii milenijnych obchodów chrztu Polski w archidiecezji gnieźnieńskiej, stanowiąc dla wszystkich podniesienie na duchu ku Bogu, szczególnie dla młodzieży bydgoskiej.

Kard. S. Wyszyński wyraził także podziękowanie za to, że w uroczystości wzięli udział polscy arcybiskupi, którzy pomimo trudnej i wyczerpującej pracy przyjęli zaproszenie i przyjechali do Bydgoszczy, by wspólnie z wiernymi oddać chwałę Maryi. Przede wszystkim podziękował arcybiskupowi poznańskiemu, za jego obecność, następnie biskupowi włocławskiemu, który pomógł ozdobić koronami

⁶ AAG, sygn. 25364/I, s. 88–89.

obraz. To bowiem jego poprzednicy, pasterze ziemi pomorskiej, otaczali Maryję szczególną czcią. Następnie podziękował za obecność arcybiskupowi, metropolicie krakowskiemu, który również chętnie przyjął zaproszenie, aby uczestniczyć w akcie hołdu dla Matki Pięknej Miłości, pasterzowi chełmińskiemu, częstochowskiemu i księżom sufraganom.

Na koniec, zwracając się do wiernych, „najmilszych dzieci” – życzył wierności Matce Pięknej Miłości, a swoistą nagrodą było błogosławieństwo, którego na zakończenie udzielili wszyscy obecni biskupi⁷, przy śpiewie *Boże coś Polskę*.

Następnie duchowieństwo zebrane przy ołtarzu koronacyjnym odczytało akt oddania ziemi bydgoskiej w macierzyńską niewolę Matki Bożej Pięknej Miłości na drugie tysiąclecie. Słowo wprowadzające wygłosił ks. prałat Mieczysław Skonieczny, po czym odśpiewano *O Maryjo, spraw...*

Zapadał już zmrok, gdy obraz Matki Bożej powrócił do kościoła farnego. Tym razem procesji w drodze powrotnej przewodniczył kard. S. Wyszyński wraz z obecnymi biskupami. I ponownie na całej trasie przejazdu ukoronowany wizerunek Matki Bożej i Pani Bydgoskiej pozdrawiały liczne rzesze wiernych. Cały Stary Rynek wypełniony był ludźmi. Przedtem nastąpiło uroczyste powitanie przy kościele i umieszczenie obrazu na przygotowanym miejscu. Całość zakończył *Apel Jasnogórski*.

Obliczono, że w uroczystości wzięło udział około 70 tys. wiernych, pomimo niesprzyjającej aury: zimna i silnego wiatru⁸. Cała Bydgoszcz liczyła wówczas niespełna 257 tys. mieszkańców⁹.

Do bezpośrednich uroczystości koronacyjnych powołano specjalny zespół, który czuwał nad właściwym przebiegiem: duchowieństwu miasta Bydgoszczy przewodniczył ks. prałat Mieczysław Skonieczny, kierownikiem porządku był ks. dr Feliks Małecki, nad oprawą muzyczną czuwał ks. kanonik Władysław Zientarski, kierownikiem liturgicznym był ks. Tadeusz Pomin, kierownikiem zespołów śpiewających ks. Franciszek Resiak, ministrantami opiekował się ks. Jerzy Mrugasiewicz, kierownikiem ceremonii koronacyjnej i mszy św. był ks. Marian Wróblewicz, prace przy czynnościach koronacyjnych

⁷ AAG, sygn. 25364/II/2, s. 253–255.

⁸ AAG, sygn. 25364/I, s. 89.

⁹ Wg GUS, *Rozwój demograficzny miasta*, zob. <http://www.sat.gof.pl>

sprawował ks. proboszcz Kazimierz Warda i opiekę nad przygotowaniem ołtarza koronacyjnego pełnił ks. proboszcz Czesław Rólski¹⁰.

Po uroczystości zaproszeni biskupi częściowo rozjechali się, głównie do Gdańska, na odbywające się tam kolejne uroczystości milenijne. Niektórzy natomiast następnego dnia celebrowali msze św. w bydgoskich parafiach. Gościny udzielili im księża misjonarze w swoim domu na Bielawkach oraz księża proboszczowie na plebaniach parafialnych. Nazajutrz, w drugi dzień uroczystości Zesłania Ducha Świętego, 30 maja 1966 r., kard. S. Wyszyński odprawił mszę św. przed ukoronowanym obrazem Matki Bożej Pięknej Miłości, przy głównym ołtarzu kościoła farnego. Celebrę rozpoczął o godzinie 8.30 (o tej samej godzinie rozpoczęły msze św. wspomniani biskupi w kościołach parafialnych na terenie miasta Bydgoszczy)¹¹.

Tematem kazania kard. S. Wyszyńskiego było: *Ukoronowanie Matki Pięknej Miłości*. Rozpoczął od słowa „tak”, odnosząc je do Boga i Ojca, *który tak umiłował świat...*, a także do *ukochanej Matki Pięknej Miłości*. Samo to słowo, wyjaśnił, jest niemal bez wartości i bez treści, jeśli nie ma odniesienia, natomiast jeśli odnosi się do Boga, to zawiera całą głębię miłości do ludzi, a konkretnie do każdego człowieka, czyli *tak*, że Bóg dał Syna, który *tak* umiłował człowieka i świat przez owe *tak* wypowiedziane przez Najświętszą Maryję Pannę.

Dalej dokonał wykładu dogmatycznego i jednocześnie dogłębnej analizy teologicznej Trójcy Świętej oraz relacji Boga Ojca, Boga Syna i Boga Ducha Świętego w miłości Boga Jedyneho, a więc samej istoty Absolutu, ukazując na przykładzie miłości dziecka do matki. Nie można powiedzieć nic głębszego, a zarazem prostszego, nic pełniejszego i teologicznie prawdziwszego, niż to, że Bóg jest miłością i wszystko płynie z miłości. Bóg jest Ojcem i ma Syna, i całe swoje istnienie przelał na Słowo Przedwieczne, czyli na Jezusa Chrystusa, umieszczając w Nim całą nieskończoną miłość. Największą miłością, kiedy nastąpiła pełnia czasów, obdarował Maryję, tylko po to, by dać światu Syna, by On ten świat zbawił. Stąd Maryja, Boża Rodzicielka, stała się Matką najpiękniejszej miłości. I właśnie w tej świątyni – powiedział – została ukoronowana miłość, aby włączyć w tym mieście, aby tu przychodzących odmieniać, uszlachetniać ich serca w nieustannym przewyciężaniu samych siebie, aby wierni otrzymaną od Boga miłością obdarzali swoje otoczenie.

¹⁰ AAG, sygn. 25364/II/1, s. 218–219.

¹¹ Tamże, s. 218.

Następnie odniósł się do nauki Kościoła i Soboru Watykańskiego II, który orientuje się, że w powodzi praw, rozporządzeń, przepisów jednocześnie dostrzega się ich bardzo ograniczoną skuteczność, że nawet najdrobniejsze normy prawne nie regulują dostatecznie współżycia międzyludzkiego. Okazuje się, że przepisy prawne dzielą życie człowieka. Tak naprawdę miłość jednoczy bardziej niż wszelkie prawo, które może dzielić ludzi. Bowiem prawdziwa miłość mówi: *moje twoim jest*, a prawo mówi: *moje – to nie twoje*. I może wszystkie nieszczęścia ludzkie, wojny i konflikty pochodzą właśnie stąd, że normie prawnej odebrano ducha miłości. A więc trzeba przywrócić ducha miłości wszystkim stosunkom prawnym, społecznym i politycznym, aby ludzie wreszcie uwierzyli, że ponad wszystko większa jest miłość i tylko w jej imię można odnowić oblicze ziemi. Kościół ma istotnie swoją przedziwną tajemnicę, misterium żyjącego w Kościele Chrystusa, który jest miłością, a zarazem ma obecną Matkę Bożą, w Bydgoszczy – jako Piękno tej Miłości¹².

Na koniec podziękował tym wszystkim, którzy przygotowali uroczystość koronacji Matki Bożej. Odniósł się na początku do sędziwego duszpasterza ks. kanonika Franciszka Hanelta, który swoją wielką miłością przygotował to „piękne mieszkanie”, dźwigając je ze zniszczenia wojennego, a następnie przyczyniając się do tego, by Matka Koronacji, jak Ją nazywano tradycyjnie, została rzeczywiście ukoronowana. Powiedział dalej, iż jego pragnienie zostało spełnione – Obłubienica, Pani Bydgoszczy, jest uwieńczona koronami. Następnie podziękował duchowieństwu za przygotowanie miasta do tych wielkich uroczystości, zarówno pod względem duchowym, jak i organizacyjnym, a także wszystkim wiernym. *A my – powiedział – mamy nadzieję, że miasto Bydgoszcz tutaj stworzy serce serc dla miasta i tutaj będzie się dzielić sercem, krzepić serca i stąd będzie wynosić większą jeszcze miłość*. Na pożegnanie udzielił zebranim w kościele farnym wiernym tradycyjnie błogosławieństwa, a lud zgromadzony na Eucharystii odśpiewał pieśń *Boże, coś Polskę*¹³.

W uroczystość Zesłania Ducha Świętego oficjalnie zakończono wielkie milenijne obchody chrztu Polski w Bydgoszczy. Trwały one niepełne dwa dni, od 29 do 30 maja 1966 r., i przyniosły bez wątpienia błogosławiony owoc duchowy w tym największym mieście należącym wówczas do archidiecezji gnieźnieńskiej i jednocześnie

¹² Archiwum IPN, sygn. By 01041/ 17, Koronacja MB farnej w Bydgoszczy (1966).

¹³ AAG, sygn. 25364/II/2, s. 256–263.

oczekiwane spełnienie dla jego wiernych mieszkańców, duszpasterzy oraz ordynariusza.

Obecnie, od 2004 r., kościół farny jest katedrą diecezji bydgoskiej, a przede wszystkim znanym sanktuarium maryjnym i istotnie z tego kościoła patronuje miastu, szczególnie od momentu koronacji, Pani Bydgoszczy i Matka Boża Pięknej Miłości.

Summary

The principal celebrations of the 1000th anniversary of Christianity in Poland took place in the Archdiocese of Gniezno and several major towns located in the area including Bydgoszcz. Situated within the archdiocese, the city ranked among the largest ones then at that time was larger than Gniezno itself. Following the spectacular millennium celebration in Gniezno, festivals were held in all parishes of the archdiocese. Bydgoszcz stood out for its size and number of parishes within the city; therefore, it was distinguished with the participation of almost all members of the contemporary episcopate headed by Cardinal Stefan Wyszyński, Primate of Poland, himself. Furthermore, the celebration events included the crowning of a painting of the Madonna entitled the Holy Virgin of Beautiful Love, located in the main altarpiece, which was the object of worship of numerous faithful residents of Bydgoszcz. The Gothic church itself stands in the city centre just a few steps away from the Old Market Square. Since the Diocese of Bydgoszcz was established, the church has housed the cathedral of the Bishop of Bydgoszcz.